

Zihinsel Öğrenme Yetersizliği Nedir?

Zihinsel öğrenme yetersizliği, zihinsel gelişim yetersizliğinden dolayı, bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumudur. Zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocukların zihinsel işlevleri ve sosyal davranışları yaşıtlarına göre geri ve yetersizdir. (Geç ve güç öğrenirler, sınıf veya toplum içindeki kurallara uymakta zorlanabilirler). Sosyal davranışlar dediğimizde, çocuğun yaşına ve yaşadığı çevreye uygun davranışlar göstermesini ifade etmekteyiz. Bu davranışlar çocuğun içinde bulunduğu gelişimsel döneme ve içinde yaşadığı topluma bağlı olarak değişmektedir.

Zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocuklar problemlerinin ağırlığına göre hafif, orta ve ağır düzeyde olmak üzere üç gruba ayrılır. Gruplama çocuğun gereksinimlerinin belirlenmesi, bu gereksinimleri en iyi ve uygun şekilde karşılayacak eğitim programlarının hazırlanması ve çocuk için en uygun eğitim ortamının bulunması amaçlarıyla yapılmaktadır.

Hafif Düzeyde Zihinsel Öğrenme Yetersizliği

Bireyin, temel okuma-yazma ve sayma becerilerini kazanmasında ortaya çıkan gecikme durumudur.

Orta Düzeyde Zihinsel Öğrenme Yetersizliği

Bireyin, gecikmeli bir konuşma ve dil gelişimi, sosyal, duygusal veya davranış problemleri ile temel okuma-yazma ve sayma becerilerini kazanmasında ortaya çıkan gecikme durumudur.

Ağır Düzeyde Zihinsel Öğrenme Yetersizliği

Bireyin, ciddi biçimde konuşma ve dil gelişimi güçlüğü, sosyal, duygusal veya davranış problemleri ile temel öz bakım becerilerini öğrenmesinde ortaya çıkan gecikme durumunu ifade eder.

Hafif ve orta düzeyde zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocukların birçoğu zihinsel ve fiziksel gelişimleri açısından yaşıtlarından önemli bir farklılık göstermediği için genellikle okula başlayana kadar bu çocuklardaki gelişim geriliklerinin pek farkına varılmaz. Okula başladıklarında, özellikle akademik çalışmalarda karşılaştıkları güçlükler sonucunda gerilikleri ortaya çıkar. Ağır düzeyde öğrenme yetersizliği olan çocuklar ise daha önce fark edilebilirler. 2 Bir Psikolojik Danışmanın Günlüğü www.pdrgunlugu.net

Erken tanı ve erken eğitim ile bu çocukların buldukları noktadan çok daha ileri bir yere gelebildikleri, başarılı olabildikleri görülebilmektedir.

ZİHİNSEL ÖĞRENME YETERSİZLİĞİNİN NEDENLERİ NELERDİR?

Zihinsel öğrenme yetersizliğinin nedenlerini bulmak ve belirlemek son derece güçtür. Pek çok nedenden kaynaklanıyor olabilir. Bir gruplama yapacak olursak, zihinsel öğrenme yetersizliğinin nedenlerini kalıtsal, organik ve çevresel nedenler olarak üç grupta toplayabiliriz.

Kalıtsal Nedenler: Eğer ailede kalıtsal bir rahatsızlık veya hastalık var ise bunlar hastalıklı genler yolu ile çocuklara geçmektedir. Özellikle akraba evliliklerinde bu risk daha yüksek olmaktadır.

Mongolizm (down sendromu), Fenilketanuri, Hidrosefallik ve Mikrosefallik örnek olarak verilebilir.

Organik Faktörler: Kalıtsal olmayan ancak doğum öncesi, doğum sırasında ve doğum sonrasında meydana gelebilecek faktörlerdir. Bu faktörler şöyle sıralanabilir:

Vücut biyokimyasındaki ve metabolizmasındaki bozukluklar (Annenin herhangi bir rahatsızlığının olup olmadığı, meselâ annenin şeker hastalığı olabilir.).

Annenin gebeliği sırasında ortaya çıkan sorunlar: Örneğin; alınan çeşitli ilâçlar, zararlı maddeler; alkol, sigara, uyuşturucu gibi. Ayrıca hamilelik döneminde; annenin geçirdiği bulaşıcı hastalıklar, kazalar ve zehirlenmeler, röntgen çektirme, kromozom bozuklukları, beslenme yetersizlikleri, kan uyuşmazlığı zihinsel gelişme geriliğine yol açabilen en önemli nedenlerdir.

Doğum sırasında bebeğin oksijensiz kalması, zor doğum nedeniyle kullanılan bazı araçların (forseps, vakum vb.) bebeğe zarar vermesi, erken veya geç doğum gibi nedenler de zihinsel öğrenme yetersizliğine yol açabilmektedir. Bu yüzden doğumun ehliyetli kişiler tarafından yaptırılması önem arz etmektedir.

Doğum sonrasında çocuğun geçirdiği bulaşıcı ve ateşli hastalıklar (Rubella, kızamık, mencejit, su çiçeği, çocuk felci, frengi vb.), kazalar (Düşme, çarpma vb.), travmalar (kafaya

alınan darbeler), zehirlenmeler, çocuğun beyin gelişimini etkileyecek yapısal bozukluklar ve hormonal düzensizlikler zihinsel gelişme geriliğine yol açabilen en önemli nedenler arasındadır.

Sosyo Ekonomik, Kültürel ve Çevresel Nedenler Yetersiz beslenme, çevresel uyarıcıların yokluğu, sosyal ve ekonomik şartların uygun olmaması çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmekte ve zekâ geriliklerine neden olabilmektedir. Çocuğun zihinsel becerileri yeterli ve yaşıtlarına uygun olsa bile yetersiz beslenme, ev ortamının uygun olmaması, uyarıcı eksikliği, oynaması ve çevreyi keşfetmesi için çocuğa gerekli fırsatların sağlanmaması gibi durumlar çocuğun hafif derecede zihinsel özörlü olmasına yol açabilir. Bunların önüne geçmek için yapılması gerekenler ise yeterli olgunluğa erişmeden evlenmemek, akraba evliliklerinin önüne geçmek, doğru zamanda çocuk sahibi olmak, hazır olmadan çocuk sahibi olmamak ve hamilelik sırasında mutlaka doktor kontrolünde olmak, bebeğin aşılarını düzenli yaptırmak diye sıralayabiliriz.

ZİHİNSEL ÖĞRENME YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

Zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocuklar da normal yaşıtları gibi temelde aynı psikolojik, fizyolojik, sosyal, duygusal gereksinimlere sahiptirler. Kendi aralarında da bireysel farklılıklar gösterirler.

Zihinsel özörlü çocukların en temel/belirgin özelliği olarak gelişim hızlarının yaşıtlarından yavaş olmasını söyleyebiliriz. Bu gecikme gelişimin tüm alanları için geçerlidir. Bir bebeğin zihinsel özörlü olduğunu söylüyorsak, bu bebeğin yuvarlanma, emekleme, yürüme ve konuşmaya başlama gibi gelişim alanlarında yaşıtlarını geriden takip ettiğini ifade ediyoruz demektir. Genel olarak bu çocukların özelliklerini şöyle sırayabiliriz:

- öğrenmede yavaşlık,
- dikkat dağınıklığı,
- konuşma bozukluğu ve gecikmiş konuşma,
- duyu-motor problemleri,
- günlük yaşama ilişkin becerilerde yetersizlik (hafif derecede zihinsel özörlülerde bu yetersizlik daha az düzeydedir)

4 Bir Psikolojik Danışmanın Günlüğü www.pdrgunlugu.net

- sosyal becerilerde yetersizlik (Hafif derecede zihinsel özürliülerde bu yetersizlik daha az düzeydedir.)

Bu özellikler genel olarak tüm zihinsel özürli çocuklarda görülmekte ancak bu becerilerdeki başarısı, yeterliliği zihinsel özürün derecesine göre değişmektedir. Örneğin hafif derecede zihinsel özürli bir çocuk sosyal gelişimi ve günlük yaşam becerilerinde yeterli bir çocuktur. Temel probleminin öğrenme ve dikkat dağınıklığı ile ilgili olduğu kabul edilmektedir. Orta/ağır derecede zihinsel özürli çocuk ise bu alanların tümünde birden yetersizlik gösteren, destek gereksinimi olan çocuktur.

Öğrenme Özellikleri

Bu çocuklar da pek çok beceriyi normal yaşlıları gibi öğrenirler. Ancak öğrenmeleri daha yavaş ve güç olur. Zihinsel yetersizlikleri arttıkça öğrenme yavaşlar ve zorlaşır. Bu çocukların dikkatlerini bir konu üzerinde toplamada ve bir işi sonuna kadar sürdürmede güçlükleri vardır.

Hafif derecede zihinsel yetersizliği olan çocuklar öz-bakım becerilerini (yeme-içme, giyinip-soyunma, tuvalet vb.) okuma-yazma, matematik gibi okul ile ilgili temel becerileri kazanabilirler. Uygun iş eğitimi aldıklarında yetişkinlik döneminde uzmanlık gerektirmeyen, basit işlerde çalışabilir. En az destekle ya da desteğe gereksinim duymadan yaşamlarını sürdürebilirler.

Orta/ağır derecede zihinsel yetersizliği olan çocuklar öz-bakım becerilerini kazanabilirler. Çoğunluğu okuma-yazma ve aritmetik becerileri ancak, sık karşılaştıkları bazı sözcükleri, işaretleri ve sayıları tanıyabilirler. Bu çocuklar çok basit bazı iş becerilerini öğrenebilir, örneğin paketleme, etiket yapıştırma gibi mekanik işleri yapabilirler. Yaşamlarını sürdürmede daha çok yetişkin desteğine ihtiyaç duyarlar. Zihinsel yetersizliğin derecesinin artmasıyla çocukların yeme-içme, giyinip, soyunma tuvalet gereksinimini giderme gibi temel becerileri kazanmada zorlandıkları gözlenir. Buna paralel olarak diğer kişilere bağımlılıkları artar.

Konuşma Özellikleri

Bu çocukların dil ve konuşma gelişimleri normal yaşlılarınıninkine benzer aşamaları izler. Konuşmayı normal çocuklar gibi öğrenirler, ancak zihinsel yetersizliğe bağlı olarak 5 Bir Psikolojik Danışmanın Günlüğü www.pdrgunlugu.net

konuşmaları daha geç gelişmekte ve daha fazla konuşma bozukluğu göstermektedirler. Zihinsel yetersizlik arttıkça dil ve konuşma problemleri de artmaktadır.

Hafif derecede zihinsel yetersizliği olan çocuklar normal yaşlarına göre daha geç konuşmaya başlarlar. Sözcüklerde bazı sesleri atlama, bazı sesleri ekleme veya sesleri yanlış söyleme gibi konuşma bozuklukları görülür. Sınırlı sözcük ve cümlelerle de olsa çevresindekilerle konuşarak iletişim kurabilirler.

Orta/ağır derecede zihinsel yetersizliği olan çocuklar konuşma problemlerine ek olarak çok daha sınırlı sözcük ve cümlelerle duygu, düşünce ve isteklerini ifade edebilirler.

Konuşmanın çok sınırlı ya da hiç olmadığı durumlarda isteklerini ifade etmek için sesler ya da işaretler kullanabilirler.

Sosyal Duygusal Özellikleri

Zihinsel yetersizliği olan çocuklar normal yaşlarına göre daha fazla sosyal ve duygusal problemler göstermektedirler. Bu çocukların zihinsel gelişimlerinin geri olması nedeniyle sosyal becerilerindeki yetersizlikleri ve diğer insanların onlara yönelik olumsuz tavırları, bu duruma neden olan temel etkenlerdir.

Yaşlarından kabul gördüklerinde hafif derecede zihinsel yetersizliğe sahip çocuklar onlarla birarada olup kolayca anlaşabilirler. Yapabileceklerinden daha zor görevler vermek, onların gereksiz yere başarısızlık duyguları yaşamalarına neden olur. Diğer taraftan yapabileceklerinden daha basit görevler vermek ise onların kolayca sıkılmalarına yol açabilir. Bu çocukların başarılı oldukları konularda, çeşitli oyunlarda normal arkadaşlarıyla biraraya gelmeleri, yapamadıklarından çok, yapabildiklerinin vurgulanması, başarabilecekleri işlerde onlara fırsat verilmesi duygusal açıdan kendilerine daha çok güvenmeleri yönünden önemlidir.

Orta/ağır derecede zihinsel yetersizliği olanlar ise normal yaşlarından gerek zihinsel, gerek fiziksel ve gerekse sosyal yönden epeyce farklı olduklarından, yaşlarıyla kaynaşmaları daha güç olmaktadır. Diğer gelişim özelliklerinde olduğu gibi sosyal beceriler de zihinsel yetersizliğin derecesine bağlı olarak değişecek, en alt grupta olan çocukların bu becerileri de çok sınırlı olacaktır. 6 Bir Psikolojik Danışmanın Günlüğü www.pdrgunlugu.net

Fiziksel Özellikleri

Zihinsel yetersizliği olan çocukların fiziksel görünüşleri ve sağlık durumları, özürün derecesine göre değişmektedir. Hafif derecede zihinsel yetersizliği olan çocukların görünüş ve motor becerileri genelde normal yaşlılarından farklı değildir.

Orta/ağır derecede zihinsel yetersizliği olan çocuklarda ise durum biraz farklı olabilir. Down-Sendromlu çocuklarda ortak fiziksel özellikler mevcuttur. Kulak, baş, göz, parmak yapısı ve kasların zayıflığı gibi ayırıcı özellikler bulunur. Bu gruptaki çocukların çoğunda eşgüdüm, denge problemleri ve ince-el becerilerini gerektiren işleri yapmada güçlükleri vardır. Yarisına yakınında ise beyin hasarı olmasından ötürü işitme, görme ve fiziksel durumlarında bozukluk gözlenebilir. Bu özürlerin ağırlık derecesine göre fiziksel işlevlerini yerine getirmelerinde yapılacak yardım farklılık gösterir.

ZİHİNSEL ÖĞRENME YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARIN EĞİTİM SÜRECİ

Bebeklik Dönemi

Günümüzde çocuğun eğitimine başlamak için belli bir yaşa gelmesi beklenmemektedir. Bebeklik dönemi gelişim sürecindeki en önemli dönem olduğundan, bebeğin problemi belirlenip, tanısı konur konmaz eğitime başlanması ile gelişimin temellerinin atılmış olacağı kabul edilmektedir. Bu dönemde çocuğun bakım, sevgi, şefkat gibi gereksinimlerini karşılamanın yanı sıra onun için uygun ortam düzenlememiz, uygun oyuncak ve araçlar seçmemiz gelişimini olumlu yönde etkileyecek ve hızlandıracaktır.

Bebeklik döneminde çocuk için en önemli kişiler anne-babalar ve diğer aile bireyleri, en önemli ortam ise ev ortamıdır. Bebeği en iyi tanıyan onun gereksinimlerini en iyi bilen kişiler bebeğin anne-babasıdır. Bebeğe nasıl yardım edileceği, eğitime nasıl başlanacağı konusunda, bu alanda çalışan kurum /kuruluş ve kişilerle iş birliği yapılabilir. Çocuk gelişimciler, fizyoterapistler ve özel eğitimciler yardım alınabilecek profesyonel kişilerdir. Bebeklik döneminde çocukların kazanmaları gereken temel beceriler, gördüğü bir nesneye ya da oyuncuğa uzanma, gördüğü oyuncuğu tutma/yakalama, oyuncuğu birkaç dakika süre ile tutma gibi küçük motor beceriler, oturma, emekleme, yürüme gibi büyük motor beceriler ile ses çıkarma, çevredeki sesleri dinleme/tepki verme gibi konuşmaya ilişkin becerilerdir. Çalışmalar sırasında bebek henüz hazır olmadığı becerilere zorlanmamalıdır. Bebeğin gelişimi iyi takip edilmeli, yapabileceği, hazır olduğu beceriler öğretilmeye çalışılmalıdır. Bebek hazır olmadığı becerilere zorlanırsa sürekli başarısızlık yaşayacak, bu da onun kendine güvenini, anne babayla iş birliğini olumsuz yönde etkileyecektir. 7 Bir Psikolojik Danışmanın Günlüğü www.pdrgunlugu.net

Okul Öncesi Dönem

Bu dönemde çocuğun, gelişimin her alanı ile ilgili olarak yeni beceriler kazanmaya, deneme/yanılma yapmaya gereksinimi vardır. Okul öncesi dönemde kazanacağı bilgi ve beceriler hem onun anne babaya ve diğer yetişkinlere olan bağımlılığını azaltacak, hem de daha sonra öğreneceği okuma-yazma gibi akademik becerilere temel oluşturacaktır. Bu dönemdeki kazanılması beklenen beceriler öz-bakım becerileri, motor becerileri, iletişim becerileri ve bilişsel becerilerdir.

Öz-bakım becerileri:Çocuğunun kendisine bakmasını sağlayacak giyinme-soyunma, yemek yeme, elini-yüzünü yıkama, tuvaletini yapabilme gibi beceriler öz-bakım becerileridir.

Motor beceriler:Kolları, bacakları, ayakları ve gövdesini kullanarak yapabileceği yürüme, koşma, zıplama, atlama, tırmanma gibi büyük motor beceriler ile parmakları, elleri, bilekleri ve elleri-gözlerini birarada kullanarak yapacağı kesme, yapıştırma, boyama, çizme, düğme ilikleme gibi beceriler bu grupta yer alır.

İletişim becerileri: Bu beceriler konuşulanları dinleme, anlama ile konuşma becerileri olarak iki grupta toplanır. Çocuk konuşmasa bile anlaması, anladığını anne babaya gösterebilmesi çok önemlidir. Onunla konuşmak, öykü okumak, masal anlatmak, oyun oynamak ve şarkı söylemek onun anlama becerisini geliştirecektir. Bu etkinlikler aynı zamanda çocuğun anne babayı taklit etmesini, konuşmasını da geliştiren etkinlikler olacaktır. Görsel beceriler; çocuğun resimleri, nesnelere, şekilleri tanıması, benzerliklerini ve farklarını hatırlayabilmesini sağlayan becerilerdir. İşitsel beceriler ise; sesleri tanıması, seslerdeki benzerlikleri ve farklılıkları ayırt edebilmesi ile ilgili becerilerdir. Çeşitli kelime oyunları, tekerlemeler, çeşitli sesleri ayırt etme (kapı zili, araba sesi, çocuk ağlaması gibi) ile çeşitli resim-şekilleri eşleştirme, bul-yap oyunları çocuğun bu becerileri kazanmasına yardımcı olacaktır.

Bilişsel beceriler: Bilgileri akılda tutma, hatırlama, ilişkileri, benzerlikleri/farklılıkları bulma, nesnelere sınıflama ve problem çözme gibi becerilerin hepsi bu grupta yer alır. Çocuk normal yaşlılarıyla birlikte olduğu zaman onlardan taklit yoluyla birçok beceriyi , aynı zamanda ortaya çıkan problemlerle baş etmeyi de öğrenir. Eğer çocuğun becerileri yaşlılarının becerilerinden çok farklı ise bir başka deyişle, çocuk ağır derecede zihinsel öğrenme yetersizliğine sahipse yuva/ana okulu gibi kurumlar uygun eğitim ortamı olmayabilir. Bu durumda çocuk özel eğitim okullarının ana sınıflarına, özel eğitim merkezlerine devam edebilir ya da bazı kurumlarca sağlanan erken eğitim programlarına katılabilir. Unutulmaması gereken nokta, problemler ne kadar erken belirlenir, ne kadar 8 Bir Psikolojik Danışmanın Günlüğü www.pdrgunlugu.net

erken tedbir ve yardım alınır, bu hem çocuk hem de diğer aile bireyleri için yararlı olacaktır.

Okul Dönemi

Bu dönemde, çocuğun özelliklerine en uygun eğitim ortamına yerleştirilmesi çok önemlidir. Burada çocuğun eğitim ortamı seçilirken en önemli kriter çocuğun özellikleri olmalıdır. Bu nedenle çocuğu çok iyi tanımak gerekmektedir. Zihinsel öğrenme yetersizliği olduğu düşünülen veya tanısı konulmuş çocuğa sahip ailelerin eğitim ortamını seçerken başvurabileceği kurumlar “Okullar, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile hastanelerin Çocuk Ruh Sağlığı Bölümleri” gibi kurumlardır. Ailelerin yönlendirilmesinde rehberlik ve araştırma merkezleri başlıca kurumlardır. Çünkü çocuğun eğitsel yönden değerlendirilmesi Eğitsel Tanılama, İzleme ve Değerlendirme Ekibi tarafından yapılmaktadır. Bu ekip rehberlik ve araştırma merkezi bünyesinde oluşturulur. Bu ekip, özel eğitim gerektiren bireyin eğitsel tanılmasından önce; eğer tıbbî tanılanması yapılmamışsa tıbbî değerlendirilmesinin yapılması için aileyi yönlendirir ve ilgili kurumlarla iş birliği yapar. Ekip aile görüşmesi, tıbbî tanılama sonucu, testler ve gözlemler yoluyla bireyi eğitsel tanılama sürecinden geçirir. Bireyin gereksinimlerini belirler, destek eğitim plânını hazırlar, yöneltme raporu hazırlar ve özel eğitim hizmetleri kuruluna gönderir. Bu kurul da eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi tarafından hazırlanan rapor doğrultusunda bireyi uygun eğitim ortamına yerleştirir. Zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocuklar biyolojik, sosyal, psikolojik ve akademik açıdan değerlendirilerek uygun eğitim ortamına yerleştirilmesi yapılır. Buna paralel olarak öğrenci kaynaştırma programına, özel eğitim sınıflarına veya özel eğitim okullarına (eğitim-uygulama okulu, iş eğitim merkezi ve meslekî eğitim merkezi) yönlendirilebilir.

Kaynaştırma; özel eğitim gerektiren bireyin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim-öğretimlerini resmî ve özel okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır. Hafif ve orta düzeyde öğrenme yetersizliği olan çocuklar kaynaştırma eğitimi programından yararlanabilir.

Orta düzeyde öğrenme yetersizliği olan çocuklardan durumları ayrı bir sınıfta eğitilmeyi gerektiren öğrenciler okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında özel eğitim sınıfı eğitiminden yararlanabilir.

Hafif ve orta düzeyde zihinsel öğrenme yetersizliği olan ilköğretim çağı çocukları için, kaynaştırma uygulamaları esas olmakla birlikte, gündüzlü ilköğretim kurumları MEB tarafından açılır. Öğrencilerin bireysel yeterliliklerine dayalı gelişim özellikleri dikkate 9 Bir Psikolojik Danışmanın Günlüğü www.pdrgunlugu.net

alınarak ilgileri, istekleri, yetenekleri ve yeterlilikleri ölçüsünde eğitim imkânlarından yararlanırlar.

İlköğretimlerini tamamlayanlara ilköğretim okulu diploması verilir. Bu öğrenciler bireysel gelişim özellikleri ve yeterliliklerine uygun orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarına yönlendirilir.

İlköğretimlerini tamamlayan, 20 yaşından gün almamış, orta düzeyde zihinsel öğrenme yetersizliği olanlar veya ilköğretimlerini tamamlayıp genel ve meslekî orta öğretim programlarına devam edemeyecek özel eğitim gerektiren bireylerin, temel yaşam becerilerini geliştirmek, öğrenme gereksinimlerini karşılamak, topluma uyumlarını sağlamak, işe ve mesleğe hazırlamak amacıyla; farklı konu ve sürelerde meslek kurslarının düzenlendiği gündüzlü özel eğitim kurumları açılır. Bunlar meslekî eğitim merkezleridir. Genel eğitim programlarından yararlanamayan, okul öncesi ve zorunlu ilköğretim çağındaki, ağır düzeyde öğrenme yetersizliği olan çocuklar için gündüzlü özel eğitim kurumları açılır. Bu okullarda, öğrencilerin, öz bakım ve temel yaşam becerileri ile işlevsel akademik becerilerini geliştirmek ve topluma uyumlarını sağlamak amacıyla gelişimsel eğitim programları uygulanır. Bu okullar eğitim ve uygulama okullarıdır.

Eğitim uygulama okullarını bitiren veya zorunlu eğitim çağı dışında kalan zihinsel öğrenme yetersizliği olanlar ve/veya genel eğitim programlarından yararlanamayan özel eğitim gerektiren bireylerin; temel yaşam becerilerini geliştirmek, öğrenme gereksinimlerini karşılamak, topluma uyumlarını sağlamak, onları işe hazırlamak amacıyla; farklı konu ve sürelerde meslek kurslarının düzenlendiği, gündüzlü özel eğitim kurumları açılır. Bu okullar iş eğitim merkezleridir.

Özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda özel eğitim gerektiren birey için BEP (BireyselEğitimProgramı) geliştirme birimi tarafından bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanır. Geliştirilen ve ailesi tarafından onaylanan BEP; bireyin, ailenin, öğretmenin gereksinimleri doğrultusunda hazırlanan ve hedeflenen amaçlarda verilecek destek eğitim hizmetlerini içeren özel eğitim programıdır. Bu program bireyin tüm gelişim alanlarında, gözlem, gelişim ve değerlendirme ölçekleri kullanılarak ve hedeflenen amaçların gerçekleşme düzeyi doğrultusunda değerlendirilir.

Ergenlik ve Yetişkinlik Dönemi

Bu dönemde, zihinsel becerileri ne düzeyde olursa olsun ona bir yetişkin gibi davranmak, onunla bir yetişkin olarak ilişki kurmaya çalışmak toplum içindeki yerini almasını 10 Bir Psikolojik Danışmanın Günlüğü www.pdrgunlugu.net

kolaylaştıracaktır. Bu dönemde kazanması gereken farklı beceriler vardır. Özellikle iş becerileri, para kullanma, boş zamanlarını değerlendirme gibi sosyal beceriler, temel okuma-yazma, matematik becerilerine yönelik alacağı eğitim, okul döneminde kazanamadığı becerileri kazanmasına yardımcı olacaktır. Unutmamalıdır ki ocuk çeşitli sosyal ve bağımsız yaşam becerilerini kazanmadıkça, zihinsel becerileri ne düzeyde olursa olsun, çocuğun toplum içinde bağımsız yaşaması mümkün olmayacaktır. ocuk hafif dereceli zihinsel zrl ise birçok beceriye sahiptir, gözetim/yardıma ile birçok için gerektirdiği işlevleri yerine getirebilir. Onun için hangi için uygun olduğunu, varolan iş becerilerini anlayabilmek için eğitim aldığı kurumlardaki öğretmenler ve uzmanlarla konuşabilirsiniz.